

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
2928-21

meddelad i Stockholm den 10 februari 2023

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

Ombud: Jur.kand. Stig Barndahl
Malmö Enskilda Juristbyrå AB
Bökestadsvägen 254
291 98 Villands Vånga

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 19 mars 2021 i mål nr 1271-19

SAKEN

Assistansersättning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens avgörande.

BAKGRUND

1. En person som på grund av stora och varaktiga funktionsnedsättningar behöver hjälp med s.k. grundläggande behov kan från kommunen få biträde av en personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan

assistans. Om behovet av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan har personen rätt till statlig assistansersättning.

2. Assistansersättning beviljas av Försäkringskassan för ett visst antal timmar under en viss tidsperiod och betalas ut månadsvis med ett visst belopp för det antal timmar som assistans har lämnats.
3. Den som har rätt till personlig assistans, den försäkrade, kan välja mellan att anlita en assistansanordnare som tillhandahåller personliga assistenter och att själv vara arbetsgivare för den som utför den personliga assistansen.
4. Efter utgången av varje månad ska den försäkrade lämna en sammanställning av antalet utförda assistanstimmar till Försäkringskassan (räkning). Den som är arbetsgivare för eller uppdragsgivare åt en personlig assistent ska lämna uppgifter månadsvis i efterhand om den arbetstid som assistenten har arbetat hos en försäkrad (tidsredovisning). Räkning och tidsredovisning ska lämnas på särskilda blanketter eller via en e-tjänst som Försäkringskassan har godkänt och ska ha kommit in till Försäkringskassan senast den femte i andra månaden efter den månad som redovisas.
5. AA har beviljats assistansersättning och är själv arbetsgivare för sina personliga assistenter.
6. Försäkringskassan beslutade att inte betala ut assistansersättning till AA för november och december 2017 samt januari 2018 med motiveringen att han inte hade lämnat in räkningar och tidsredovisningar i tid. För de aktuella månaderna kom dessa in till Försäkringskassan först i april 2018.
7. AA överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Växjö som avslog överklagandet.

8. AA överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Jönköping som upphävde underinstansernas avgöranden och visade målet åter till Försäkringskassan för ny handläggning. Kammarrätten ansåg att eftersom det saknas lagligt stöd i socialförsäkringsbalken kunde Försäkringskassan inte neka ersättning på den grunden att redovisningen inte hade lämnats in i rätt tid.

YRKANDEN M.M.

9. *Försäkringskassan* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens dom och fastställa förvaltningsrättens avgörande.
10. AA anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

11. Frågan i målet är om rätten till utbetalning av assistansersättning enligt 51 kap. 14 § socialförsäkringsbalken kan bortfalla om månadens redovisning av utförd assistans har kommit in efter den tidpunkt som anges i de föreskrifter som Försäkringskassan har meddelat.

Rättslig reglering m.m.

12. I 51 kap. 4 § socialförsäkringsbalken föreskrivs att assistansersättning lämnas endast under förutsättning att den används för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter.
13. Enligt 9 § beviljas assistansersättning för ett visst antal timmar per vecka, månad eller längre tid, dock längst sex månader, när den försäkrade har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring (beviljade assistanstimmar).

14. Enligt 14 § första stycket betalas assistansersättning ut månadsvis med visst belopp för det antal beviljade assistanstimmar som assistans har lämnats.
15. Av 24 § 2 framgår att den som är arbetsgivare för eller uppdragsgivare åt en personlig assistent månadsvis i efterhand ska lämna uppgifter till Försäkringskassan som visar den arbetstid som assistenten har arbetat hos en assistansberättigad.
16. Försäkringskassan får enligt 8 § förordningen (1993:1091) om assistansersättning meddela föreskrifter om bl.a. utbetalningsförfarandet enligt 51 kap. 14 § socialförsäkringsbalken. Enligt 12 § samma förordning får Försäkringskassan meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställighet av bestämmelserna om assistansersättning i socialförsäkringsbalken och förordningen.
17. Av 8 § Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2016:4) framgår att tidsredovisning och räkning enligt 5 och 6 §§ ska komma in till Försäkringskassan senast den femte i andra månaden efter den månad som redovisas.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

18. I rättsfallet HFD 2020 ref. 55, som gällde en situation där ersättningen betalats ut i förskott, prövades frågan om en räkning som kommit in först sedan slutavräkning skett kunde läggas till grund för rätten till utbetalning av assistansersättning. Högsta förvaltningsdomstolen fann att Försäkringskassan hade rättsligt stöd i socialförsäkringsbalken för att neka utbetalning.
19. I det nu aktuella fallet rör det sig om en situation där ersättningen betalas ut i efterskott. En skillnad mot situationen när ersättningen betalas ut i förskott är att det saknas stöd i lag för när redovisning senast måste ha skett.

20. Försäkringskassan har emellertid bemyndigats att meddela föreskrifter om utbetalningsförfarandet enligt 51 kap. 14 § socialförsäkringsbalken samt de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställighet av bestämmelserna om assistansersättning i socialförsäkringsbalken.
21. Enligt Försäkringskassans föreskrifter ska räkning och tidsredovisning lämnas in senast den femte i andra månaden efter den månad som redovisas.
22. Det är ostridigt att AA inte har kommit in med räkningar och tidsredovisningar för de aktuella perioderna i rätt tid.
23. I förevarande fall har Försäkringskassan således haft rättsligt stöd i myndighetens egna föreskrifter för att neka utbetalning. Överklagandet ska därför bifallas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Thomas Bull, Marie Jönsson, Linda Haggren och Martin Nilsson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Elin Nilsson.